

MUZEJ SUVREMENE UMJETNOSTI VAL-DE-MARNE, VITRY-SUR-SEINE, FRANCUSKA

ALEXIA FABRE*

sl. 1. MAC/VAL Muzej suvremene umjetnosti
Val-de-Marne u Vitry-sur-Seine

U početku to nije bio muzejski projekt. Bio je to projekt potpore umjetnicima jer je okrug Val-de-Marne vjerovao u umjetnike i želio im je omogućiti da žive i rade u njemu.

Pričat ću vam o jednoj pustolovini, o pustolovini osnivanja novog muzeja, staroga tek sedam mjeseci jer je otvoren 7. studenog u predgrađu Pariza, ne daleko, ali ipak izvan grada, na novom području i na vrlo popularnome mjestu. To je vrlo duga priča i dugo nitko nije vjerovao u taj projekt. Riječ je o javnom projektu okruga Val-de-Marne pokraj Pariza. Okrug je još od 1992. godine tražio od države da mu pomogne ostvariti taj projekt. I stoga je ta priča dugo trajala. Ali ta priča ilustrira koliko mnogo muzej mora učiniti u praktičnome i teoretskom smislu. Zapravo, možda su sve te godine priprema bile vrlo korisne.

U početku to nije bio muzejski projekt. Bio je to projekt potpore umjetnicima jer je okrug Val-de-Marne vjerovao u umjetnike i želio im je omogućiti da žive i rade u njemu. Godine 1982., u vrlo pogodnom političkom razdoblju, u kojemu je država manjim i većim gradovima dala mnogo više slobode i ovlasti u odlučivanju o većim financijskim sredstvima nego do tada, naš je okrug odlučio uložiti sredstva u suvremeno stvaralaštvo. Raoul-Jean Moulin zamoljen je da razradi politiku za pomoć umjetnicima. Raoul je mnogo godina otkupljivao umjetnička djela izravno od umjetnika ili preko

umjetničkih galerija. Bio je blizak s mjesnim umjetnicima, i ne samo s njima, jer su mnogi pariški umjetnici u Val-de-Marneu nalazili jeftinije i veće atelijere negoli u Parizu. I tako je malo-pomalo nastala zbirka. Godine 1980. okrug je odlučio sagraditi muzej u koji bi smjestio tu zbirku i učinio ju dostupnom javnosti, koja je specifična jer ima mnogo useljenika. Najprije su stigli Portugalci, Talijani i Španjolci, zatim Afrikanci i Alžirci. Tako je od samog početka projekt imao jaku političku notu, bio je široko zasnovan. Željelo se nešto novo.

Muzej je projektiran 1981. godine. Zbog naknadnih izmjena park je manji. Nalik je na Le Notreov park u Versaillesu. Projekt ilustrira koncept vrlo tihoga, vrlo bijelog muzeja, izrazito čistog mjesta na kojemu se susret s umjetničkim djelom može doživjeti kao čudo. Projektom iz 1981. godine predviđeno je 13 000 m². Na desnoj strani zgrade je muzej, na katu je, na 2 250 m², zbirka. U prizemlju je 1 400 m² izložbenog prostora, a na lijevoj su strani kino, arhiv, restoran i uredi, dok su u podrumu samo čuvaonice. Projekt je izradio mladi arhitekt Jacques Ripault, koji nije specijalist za gradnju muzeja. Ne znam je li to bilo dobro ili nije. Zatim smo

sl. 2. Fotografija izgradnje muzeja.

sl. 3-5. Umjetničke intervencije na zgradama u blizini muzeja. Na početku izgradnje muzeja muzealci su nastojali, stanovništvo u blizini lokacije zainteresirati brojnim intervencijama i aktivnostima na samome gradilištu.

sl. 6. Plakat za izložbu muzejskih akvizicija: C'estparti! 2003.

morali čekati da država ostvari taj projekt. A čekali smo do 1999. godine, kada se Ministarstvo kulture odlučilo upustiti u tu avanturu. Tada sam stigla i ja. U svojstvu kustosice, ili konzervatorice, kako mi to nazivamo u Francuskoj – prilično starinski naziv, a možda i prilično zastarjeli koncept rada. Čim sam stigla, morala sam izraditi poseban dokument, kustoski projekt, u kojemu je valjalo objasniti čemu novi muzej, za koga i kako. Morala sam zaista dobro precizirati razloge osnivanja novog muzeja nakon što su već otvoreni muzeji poput Beaubourga ili Musée d'Art moderne de la Ville de Paris i kad nitko nije vjerovao da je potreban još jedan muzej. Odlučila sam svoje argumente zasnovati na pitanju razlika. Mi se pojavljujemo nakon ostalih. Zašto? To je pravo pitanje. Razlika se zasnivala na dvama argumentima. Uzimajući u obzir zbirku onakvu kakva je u to vrijeme bila, predložila sam da se muzej posveti posebnoj temi – suvremenoj umjetnosti u Francuskoj na kakvu smo nailazili u drugim zbirkama, ali za koju se još nitko nije specijalizirao. Mi u Francuskoj nemamo muzeja francuske umjetnosti – francuske umjetnosti s francuskim i stranim umjetnicima.

A moj je drugi argument bila lokacija muzeja. Odlučili smo posebnu pozornost pridati pedagoškom radu i uznastojali povezati stanovništvo sa suvremenom umjetnošću. Kao što znate, u Francuskoj je odnos prema suvremenoj umjetnosti oduvijek kontroverzan. Država je odlučila poduprijeti naš program i pomoći nam. Malo smo promijenili arhitektonski projekt. Ne

odviše jer smo se morali zadovoljiti onim što smo imali, bilo je prilično komplicirano. Promijenili smo neke stvari, npr. izložbeni prostor, koji je bio previsok. Zatražila sam da bude metar niži. Bilo me strah svega toga... Promijenili smo i prostorni plan, promijenili smo mjesto restorana, koji je trebao biti usred muzeja, blizu zbirke, a to bi stvorilo ozbiljne konzervatorske probleme. Premjestili smo ga na lijevu stranu, a na njegovu smo mjestu predvidjeli obrazovni centar. Bilo je to vrlo simbolično jer Raoul, koji je kritičar, nije mnogo mario za publiku. Sve što je trebalo učiniti bilo je vratiti publiku u projekt. Imali smo samo 200 m² za čuvaonicu, a to je bilo vrlo malo. Stoga smo za čuvaonicu rezervirali 1 200 m². Nastojali smo preobraziti muzej tako da postane izvor informacija za publiku. Konzultirali smo se s muzejskim informatičarima, s jednom agencijom koja radi u Parizu i Zürichu, kako uvesti informacije u muzej. To nam je bilo vrlo važno, a istodobno sam htjela imati zidove za slike, a ne za tekstove. Željeli smo imati tekst, ali ne previše. Razmišljali smo o postavljanju legendi na posebna mjesta između galerija. Čak smo pomišljali, a toga se zbilja stidim, no moram biti iskrena, da uvedemo posebne informacije za našu specifičnu publiku, što je zaista ružno. Na primjer, da crveni tekst bude za posjetitelje koji nemaju pojma o umjetnosti, zeleni za one koji ponešto znaju... Srećom, imali smo vremena detaljnije razmisliti o projektu i moderirati ga. Nastojali smo dati informacije, ponuditi publici neki ključ za razumijevanje umjetnina s kojima će se susresti, a da to

sl. 7.-8. Suradnja s umjetnicima započela je dok je muzej još bio gradilište

Naš je projekt u početku pomagao umjetnicima, a sada cijeli muzej služi umjetnicima i oni su sami arhitekti svojih projekata. Ako to umjetnik želi, može sasvim sam postaviti svoju izložbu, a mi samo radimo monografske projekte.

ne bude pretjerano. Htjeli smo omogućiti posjetiteljima da se informiraju ako žele, ali ne previše, tako da im ostavimo slobodu za uspostavu vlastitog odnosa s umjetnicima.

Godine 2001. uselili smo u malu kuću u blizini gradilišta muzeja. Tada nas je bilo samo petero, a danas nas je šezdesetero. Htjeli smo biti blizu mjesta gradnje. Radovi su tekli vrlo brzo, za gradnju su trebale samo dvije godine. Veliki su radovi bili brzo završeni, ali za drugu je fazu bilo potrebno mnogo više vremena. Čak ni danas nije sve završeno.

Dok smo još bili u našoj kućici, željeli smo početi raditi s publikom. Malo sam se bojala reakcije stanovništva – takav muzej u ovako popularnome mjestu bio je izazov i ljudi bi ga mogli loše primiti. Stoga smo nastojali da gradilište bude otvoreno stanovnicima. Organizirali smo mnogo posjeta gradilištu za vrijeme radova, možda i previše, jer su se posjetitelji izrgavali različitim opasnostima, a ja nisam imala odobrenje da ih tamo vodim. No možda je to bilo i dobro. Uredili smo mali izložbeni prostor u kojemu smo mogli primiti posjetitelje i izlagati umjetnine koje će se nalaziti u budućemu muzeju. Istodobno smo radili i izvan zidova jer ih nismo ni imali – u školama, poduzećima, bolnicama, izlažući naše umjetnine uz intenzivan edukativni program.

Muzej je bio skoro gotov i otvorenje se predviđalo u studenom 2005. Ipak smo otvorili nezavršen muzej. Imala sam, zamislite, samo tri mjeseca za postavljanje izložbe, tri mjeseca! Jedan mjesec za

primanje umjetnina i restauraciju, a zatim tri mjeseca za postavljanje izložbe. Na kraju su nam ostala samo tri tjedna za postavljanje izložbe. Mogu vam reći da je to bilo teško razdoblje, ali je bilo vrlo uzbudljivo.

Zaposlili smo 15 domaćih mladih nezaposlenih ljudi, željeli smo domaće ljude, vezu s mjestom. Zaposlili smo ih u svibnju, šest mjeseci prije otvorenja, da bismo ih mogli posebno obučiti o radu s posjetiteljima i približiti im suvremenu umjetnost.

Reći ću nešto o postavljanju izložbe jer prvo o čemu morate misliti s pedagoškog stajališta jest način na koji postavljate umjetnine. Bila sam pod jakim utjecajem Moderne galerije Tate. Mi imamo malu zbirku, vrlo mladu, samo tisuću djela. Nismo mogli napraviti kronološki ili povijesni postav. To je nemoguće, a i nepotrebno, jer to već rade u Beaubourgu ili negdje drugdje. Jedini je način, i meni najdraži, raditi tematske izložbe. Izabrali smo teme koje povezuju umjetnike iz 1950-ih i nove umjetnike, nastojeći uputiti na veze između prošlosti, sadašnjosti i, možda, budućnosti. Tematske vas izložbe usto ne ograničavaju, u njima možete povezivati slike, video i niste ograničeni oblicima.

Za prvu izložbu odabrala sam 150 umjetnina koje su vrlo bliske ljudima, koje je jednostavno razumjeti i koje pozivaju posjetitelje da sami sudjeluju u igri, koje traže da nešto učinite kako bi vam se umjetnine pokazale.

Naš je projekt u početku pomagao umjetnicima, a sada cijeli muzej služi umjetnicima i oni su sami arhitekti svojih projekata. Ako to umjetnik želi, može sasvim sam

sl. 9. R. Soto, rad u stalnom postavu muzeja

sl. 10-12. Fotografije snimljene na otvorenju novoga stalnog postava MAC/VAL Muzej suvremene umjetnosti

sl. 13. Mali posjetitelji u razgledu postava Muzeja

postaviti svoju izložbu, a mi samo radimo monografske projekte. Možda je tako bolje za nas, a za njih je to sigurno vrlo dobro. Jacques Monory je sam osmislio poseban itinerar za svojih 55 godina slikanja. Umjetnici su stalno prisutni u muzeju, govore posjetiteljima o svom radu, osobno, na videosnimkama ili preko audiovodiča. Oni postaju osobe, s vlastitim glasom, mišljenjima, s vlastitim naglaskom, vlastitim godinama. Naš je cilj susret umjetnika i publike, želimo da umjetnici budu što prisutniji u muzeju. Imamo za njih i poseban smještaj, tako da možemo ponuditi i gostoprimstvo umjetnicima iz inozemstva.

Eto, otvorili smo muzej prije sedam mjeseci. Do sada smo imali 90 000 posjeta.

Ne znam jeste li čuli, otvorili smo muzej samo tjedan dana nakon nereda u predgrađima oko Pariza. Bilo je to zaista posebno. Ali bila je to i velika šansa za nas jer naš muzej pruža sasvim drugačiju sliku predgrađa. Stanovnici predgrađa vrlo su ponosni na naš muzej jer je on još jedno svjetlo na njihovu teritoriju. Nama je to vrlo važno jer je naša zadaća raditi s ljudima i za ljude.

MAC/VAL MUSÉE D'ART CONTEMPORAIN VAL-DE-MARNE, VITRY-SUR-SEINE, FRANCE

After two and a half years of construction work and 23 years of putting the collection together, the museum has opened last November. This project, dedicated to French contemporary art,

started with an awareness of the importance of the presence of artists in the world, and the significance of their vision, essential for self-knowledge and openness to others. The Val-de-Marne is an area which has played host to many foreign artists, often refugees. It is also a creative hub for many "Parisian" artists, who have either set up their studios or actually settled here. Different ages thus confront each other, in a historical, sequential dialogue – a sequence made up of very different links: heritage, contrast, reaction...

The *Conseil général du Val-de-Marne* (Val-de-Marne County Council) has undertaken the creation of a contemporary art museum that would display a collection of artworks originating from the *Fonds départemental d'art contemporain* (County Collection of Contemporary Art), founded in 1982. In 1990, the assembly of the *Conseil général du Val-de-Marne* decided on the location of the future contemporary art museum at the *Carrefour de la Libération*, in the centre of Vitry-sur-Seine, a town of 80 000 inhabitants, six kilometres south-east of Paris.

Located on 20 000 square metres of land in the town centre, the building of 13 000 square metres comprises 4 000 square metres of exhibition space. The museum also encompasses a 150 seat cinema, a multimedia research centre, a bookshop and a restaurant.

* ALEXIA FABRE was born in Bayonne, France. From 1993 to 1998, she worked as a curator of the Musée départemental des Hautes-Alpes (Hautes-Alpes County Museum). In 1998 she was appointed curator of the MAC/VAL Museum and her present position is Director of the newly opened Museum.

A presentation at the international conference 'Destination. New Museum. Building' Museum of Contemporary Art, Zagreb, Croatia, 2006.

The text has been slightly modified in line with the editing and subediting conventions of the publication.

Prijepis tonskog zapisa /
Transcript of sound recording:
Ksenija Pavlinić - Tomašegović

Prijevod s engleskog jezika /
Translation from English:
Zdenka Ungar

Images: © MAC/VAL - Le Musée d'Art Contemporain Val-de-Marne, Vitry-sur-Seine, France